

Vakleerkracht en groepsleerkracht: meer dan alleen collega's!

De studenten die na 1 augustus 2001 zijn gestart met de pabo zijn niet meer bevoegd om bewegingsonderwijs aan groep 3 tot en met 8 te geven. De nieuwe generatie leerkrachten heeft daarentegen wel nog kennis van bewegen in en rondom de basisschool.

TEKST MONIQUE VAN ARK EN CLAUDIA SNEL FOTO'S HANS DIJKHOFF

De afgestudeerde pabostudent heden ten dage is nog steeds bevoegd om bewegingsonderwijs te geven aan de groepen 1 en 2 en heeft hiernaast ook de module 'Bewegen in de brede context' gevolgd tijdens de opleiding. Hier ligt een kans voor de vakleerkracht de groepsleerkracht in te

zetten om je basisschool sportiever en gezonder te maken.

Kennisbasis bewegingsonderwijs

In 'Een goede basis – Advies van de Commissie Kennisbasis Pabo' staat beschreven welke competenties en vaardigheden een startende

leerkracht moet beheersen om aan de slag te mogen. De kennisbasis taal en rekenen is meerdere malen uitgebreid in het nieuws geweest. Er bestaat echter voor alle vakken die op de pabo worden aangeboden een kennisbasis. Zo ook voor het vak bewegingsonderwijs. De kennisbasis bestaat uit een verplicht kern-deel. Deze is voor alle pabo-opleidingen in Nederland gelijk. Daarnaast is er een profieldeel waarin vakverdieping aangeboden wordt en zal de student zich richten op een uit te voeren onderzoek.

De kennisbasis taal en rekenen is meerdere malen uitgebreid in het nieuws geweest

Zoals eerder vermeld, is het vak bewegingsonderwijs op de pabo in twee grote modules in te delen: de module 'Bewegingsonderwijs voor kleuters' en de module 'Bewegen in de brede context'.

Bewegingsonderwijs voor kleuters

Tijdens de lessen die onderdeel uitmaken van deze module wordt duidelijk gemaakt waarom bewegingsonderwijs een belangrijke bijdrage levert aan de algehele ontwikkeling, de gezondheid, de schoolprestaties en de sociale integratie van de kinderen.

Op een veilige, gedifferentieerde, actieve, leerzame en uiteraard plezierige manier lesgeven: dit is de inhoud van de module 'bewegingsonderwijs voor kleuters'. De verschillende leerlijnen en bewegingsthema's komen aan bod, net als de verschillende organisatievormen. Daarnaast bevat het onderwijsprogramma een deel theorie over de wijze waarop kinderen bewegen leren en op welke wijze de leerkracht instructie kan geven.

Op de pabo wordt, om alle doelen van de kennisbasis te behalen, naast de lessen bewegingsonderwijs in de gymzaal op de Hogescholen ook praktijkervaring opgedaan tijdens stages bij de kleuters. Hiernaast wordt er, op veel pabo's, regelmatig tijdens de les bewegingsonderwijs een kleuterklas uitgenodigd in de zaal of bezoeken de studenten een groep 1/2 op de basisschool. Op deze manier leren de studenten de didactiek van bewegingsonderwijs aan kleuters direct toe te passen in de praktijk.

Bewegen in de brede context

Met bewegen in de brede context wordt bedoeld: alles wat met bewegen in het basisonderwijs te maken heeft, behalve het bewegingsonderwijs. Hieronder vallen dus alle

mogelijkheden en ruimten binnen en buiten de basisschool waar kinderen kunnen bewegen en de organisatorische verbanden waarin bewegingsactiviteiten kunnen worden aangeboden. Onder de verschillende bewegingsruimten vallen onder andere het bewegen in de klas, op het plein, in het park en op de ijsbaan. Met de verschillende bewegingsactiviteiten worden de kampen, sportdagen, sportstimuleringsprojecten, verlengde schooldag etc. bedoeld.

Tijdens de module Bewegen in de brede context op de pabo leren studenten welke taken ze hebben op het gebied van 'bewegen in de brede context'. De leerlijnen die aan bod zijn gekomen bij de module bewegingsonderwijs voor kleuters komen weer terug. Nu in het kader van de wijze waarop je deze leerlijnen, vanuit het bewegingsonderwijs, kunt vertalen naar activiteiten op bijvoorbeeld het schoolplein, tijdens kampen of sportdagen. De student leert ook op basis van welke criteria de verschillende bewegingsactiviteiten kunnen worden gekozen. Deze criteria zijn:

- 1 zoveel mogelijk bewegen, zo min mogelijk stil zitten of wachten
- 2 realiseerbaarheid voor alle kinderen
- 3 eenvoudig te begeleiden
- 4 uitnodigend tot zelfstandig herhalen
- 5 verwantschap met het aanbod tijdens de les bewegingsonderwijs.

Bewegingsonderwijs voor kleuters in de praktijk

Helaas merken wij dat de opgedane kennis uit de module bewegingsonderwijs bij kleuters bij de groepsleerkrachten nogal eens naar de achtergrond verdwijnt. Tijdens stagebezoeken krijgen we regelmatig te horen van studenten en groepsleerkrachten, dat de 'jonge' groepsleerkracht in kwestie wel graag een goede les bewegingsonderwijs aan kleuters wil geven, maar dat het lastig is om zijn collega's die langer op de school werken te overtuigen om de inhoud en de manier van lesgeven tijdens de lessen bewegingsonderwijs te veranderen.

Wij denken dat hier een kans en taak kan liggen voor de vakleerkracht. Als hij samen met een enthousiaste groepsleerkracht het team kan motiveren om op een juiste manier aan de slag te gaan met het bewegingsonderwijs bij kleuters kan de kwaliteit van de lessen enorm vooruit gaan zodat de lessen leerzaam, actief, veilig, gedifferentieerd en afwisselend zijn.

Bewegen in de brede context in de praktijk

De kennis opgedaan tijdens de module Bewegen in de brede context wordt, volgens onze ervaring, ook niet altijd in de praktijk gebracht. Een voorbeeld hiervan is het buitenspeelbeleid. Het vormgeven en uitvoeren van dit beleid gaat een stuk eenvoudiger wanneer er bijvoorbeeld een schoolpleinteam wordt opgericht. In dit team zit dan in ieder geval de vakleerkracht. Als je het nog breder wilt trekken zou het een idee kunnen zijn om een 'sport- en gezondheids-team' op te richten, met daarin de vakleerkracht en bijvoorbeeld vanuit elke bouw een actieve groepsleerkracht. De ideeën van dit team kunnen dan door de groepsleerkrachten in hun bouw worden ingebracht. De ervaring leert dat het vaak beter werkt om veranderingen van binnenuit in te brengen, dan van buitenaf of hogerop 'op te leggen'.

Helaas is het zo dat een vakleerkracht in het basisonderwijs meestal een buitenstaander is, doordat zijn zaal niet aan de school zit of/en

Lessen van de vakleerkracht kunnen ook worden verrijkt wanneer er een goede samenwerking is met de groepsleerkracht

doordat hij op meerdere scholen werkt. Het is dan fijn om een groepsleerkracht als partner te hebben die de andere collega's kan motiveren om aan de slag te gaan met de nieuwe ideeën.

Nog een voorbeeld is de jaarlijkse sportdag. Het kan heel fijn zijn om deze dag met het 'sport-team' te organiseren. Op deze manier zijn alle betrokken leerkrachten eigenaar van de sportdag, zullen ze actief meehelpen voor, tijdens en na de sportdag en heb je partners waarmee je kunt brainstormen over de inhoud van de dag. Een bijkomend voordeel is dat de verantwoordelijkheid gedeeld wordt en dat bij calamiteiten de groepsleerkracht een taak kan overnemen.

Samenwerking is verrijking

Lessen van de vakleerkracht kunnen ook worden verrijkt wanneer er een goede samenwerking is met de groepsleerkracht. Zo kan de vakleerkracht een spel van de week of van de maand aanbieden tijdens zijn les. Dit spel wordt dan bijvoorbeeld per bouw tijdens de les bewegingsonderwijs aangeboden. Er wordt een spelkaart van gemaakt en het spel wordt door een actieve groepsleerkracht geïntroduceerd op het plein. De vakleerkracht hoeft de inhoud van zijn les hiervoor niet te veranderen. Veel spellen zijn geschikt om ook op het plein te spelen. Hiernaast kan de sfeer op het plein, volgens ons, vaak worden verbeterd wanneer de regels uit de gymzaal m.b.t. de scheidsrechter, wat te doen wanneer er onduidelijkheid over bijvoorbeeld een doelpunt is, samen doen met materiaal etc. ook op het plein gelden. Dit kan alleen plaatsvinden wanneer er een goede samenwerking is tussen de vak- en groepsleerkracht.

Onze ervaring leert dat het is aan te raden om de groepsleerkrachten minimaal drie keer per jaar uit te nodigen in de gymzaal tijdens de les bewegingsonderwijs van hun klas. Dit is vaak organisatorisch een probleem doordat de groepsleerkracht bijvoorbeeld weer terug moet lopen met de vorige klas, of andere taken heeft in de tijd dat zijn klas bewegingsonderwijs krijgt. Wij vinden echter dat dat het enorm waardevol is om als groepsleerkracht naar je 'eigen' kinderen te kijken terwijl ze aan het sporten zijn. Zo kunnen kinderen die in de klas heel stil zijn in de zaal ander gedrag vertonen. De groepsleerkracht krijgt door het observeren van 'zijn' klas een bredere kijk op de ontwikkeling van het individuele kind en de groep.

De groepsleerkrachten starten vanuit de pabo met kennis van bewegingsonderwijs aan kleuters en bewegen in de brede context. Het zou fantastisch zijn wanneer de vakleerkracht de groepsleerkracht motiveert om deze kennis actief in te zetten en uit te breiden. Wij zijn er van overtuigd dat op deze manier de basis-school nog een stuk sportiever kan worden. Op naar een (nog) betere samenwerking tussen de vakleerkracht en de groepsleerkracht: meer dan alleen collega's! ■

Bronnen

Een goede basis – Advies van de Commissie Kennisbasis Pabo (<http://www.arbeidsmarktplatformpo.nl/uploads/media/Bewegingsonderwijs.pdf>)

Bewegen in de brede context 2007; <http://www.kvlo.eulsf.mcgi?id=27&searchoption=1&boolean=0&term=brede+context>

Monique van Ark en Claudia Snel zijn beide docent bewegingsonderwijs op de pabo Hogeschool Leiden

Contact:

ark.van.m@hsleiden.nl